

MATERIÁLY

OBRAZ RODINY STIASSNI A JEJÍCH PODNIKATELSKÝCH A STAVEBNÍCH AKTIVIT V DOBOVÉM TISKU

Petr Svoboda

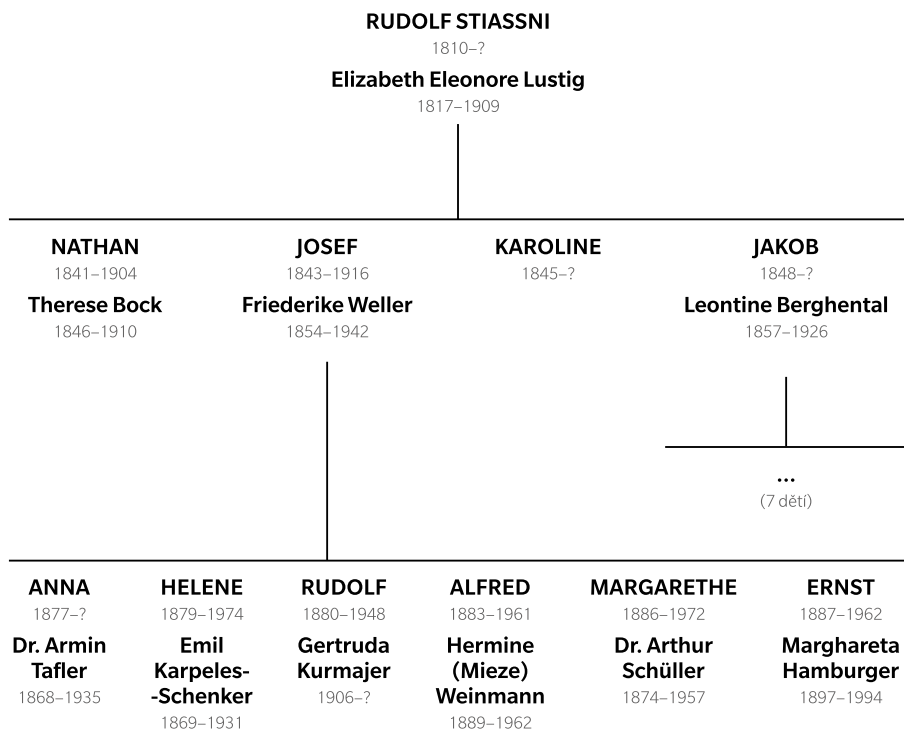
Stopy tří generací textilních velkopodnikatelů z rodiny Stiassni¹ začínají v Bučovicích na Vyškovsku a pokračují především v Brně, ale také v Rakousku, Chorvatsku či USA. Dosavadní studium historie této rodiny vychází zejména z archivních fondů či dochovaných staveb, které dokumentují bydlení, podnikání i sociální vazby. Neopomenutelným zdrojem jsou však také zprávy v dobovém denním tisku, profesních či zábavních časopisech. Tyto zmínky v řadě případů dovolují nahlédnout do zákulisí běžných činností, jako je například vedení továrny, ale dokumentují také společenské vazby, sportovní úspěchy a další události, které oficiální prameny nezachytily.²

Při zpracování toho příspěvku byly využity databáze a fondy Moravské zemské knihovny, Národní knihovny v Praze a Rakouské národní knihovny ve Vídni (Österreichische Nationalbibliothek). Snahou bylo dohledat pokud možno všechny zmínky o zkoumané rodině v období mezi roky 1848 a 1938 – tedy v době, kdy lze tuto konkrétní rodinu samostatně sledovat, od uvolnění bučovického ghetta až po emigraci příslušníků rodiny před druhou světovou válkou. Vyhledávání bylo poněkud komplikováno poměrně obvyklým rodinným příjmením i rozdílnými přepisováním tohoto příjmení v médiích: Stiassni, Stiassny, Šťastný. U periodik vydávaných ve Vídni pak byly mnohem častější zmínky o jiných mediálně známějších osobách, například o architektovi synagog Wilhelmovi Stiassny či o stejnojmenné vídeňské podnikatelské rodině.

Nejstarší nalezený článek pochází z deníku Moravská Orlice a byl uveřejněn 15. června 1870. Vztahuje se k události šest dní staré a dokumentuje textilní počátky rodiny v Bučovicích na Vyškovsku. Ve zdejším židovském ghettu můžeme jméno Stiassni vysledovat od poloviny 18. století, prvním spolehlivě

1 Historie rodiny, jejich továren a sídel není předmětem tohoto příspěvku. Zájemci ji mohou najít nejaktuálněji v publikaci KROUPA, Petr. a kol. *Vila Stiassni – 90 let pohnutých osudů*. Brno: Národní památkový ústav, 2017.

2 Článek vznikl v rámci výzkumného cíle Moderní architektura 20. století financovaného prostřednictvím Ministerstva kultury z programu Institucionální podpora na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace (DKRVO).



Tři generace rodiny Stiassni – zkrácená genealogie.

(Na základně dostupných matričních údajů a genealogií sestavil Petr Svoboda.)

potvrzeným předkem podnikatelské rodiny je však až Rudolf Stiassni narozený v roce 1810. Rudolf Stiassni v Bučovicích založil po roce 1848 první rodinnou textilní manufakturu, kterou jeho dva nejstarší synové Nathan a Josef přesunuli do Brna. Událost z roku 1870 se netýká přímo továrny, ale výtržností spojených s násilným činem „jednoho zdejšího velmi neoblíbeného a v krátkém čase zbohatlého žida R. Šťastného.“³ Tento továrník údajně spolu se svým synem v hádce zbil svou křesťanskou služku a vyhnal ji z domu. Vyhnaného a zmláceného děvčete se pak ujal továrníkův domovník, který se svým zaměstnavatelem nevycházel právě dobře, a dívka tak v továrníkově domě zůstala. Zprávy o tomto incidentu po městečku horlivě šířila domovnickova manželka. Den poté se děvče nechalo zaopatřit poslední svátostí. Bučovický kaplan k ní tento úkon zašel vykonat hned po mši,

3 Moravská Orlice, 15. 6. 1870, č. 135, s. 3–4.

takže ho přitom mohla sledovat celá bučovická veřejnost shromážděná po skončení bohoslužby na náměstí. Přítomní proto nabyli dojem, že dívka na následky týrání umírá. Následovaly hlasité protesty a snahy o vytloukání oken, kterému v první chvíli zabránili bučovičtí četníci, kteří zatkli jednoho z výtržníků a dům nadále střežili. Dívka byla odvezena do nemocnice. Hned večer však nepokoje vypukly nanovo. Nepomohlo ani zatčení dalších dvou výtržníků, četníkům létaly nad hlavami cihly, a tak nezbylo než povolát posily ze Slavkova. Následující den zasedl obecní výbor a vyhlásil zákaz shromažďování. Okresní hejtman dojednal setrvání četnických posil v Bučovicích na další týden a zajistil i případné ubytování vojska z Hustopečí pro případ, že by toho bylo třeba. Výsledkem celé aféry bylo 67 rozbitých oken, řada zatčení i to, že se Rudolf Stiassni odstěhoval do Vídně a podnik přenechal svým synům. Přenesení továrny do Brna a likvidaci té bučovické potvrzuje noticka v Moravské Orlici o deset let později – bučovická firma Josef Stiassni byla vymazána z rejstříku pro upuštění od obchodu.⁴

Bratři Nathan a Josef Stiassni při svém příchodu do Brna nebudovali továrnu na zelené louce, ale zakoupili roku 1868 od Albrechta Heydericha, obchodníka s indigem, starší textilní výrobní areál na říčce Ponávce v Kožené ulici č. 32 (dnes proluka na ulici Koliště). O šest let později se naskytla příležitost zakoupit mnohem větší výrobní areál od Edmunda Bochnera, situovaný v Přízové ulici v těsné blízkosti Velké synagogy. V tisku (Brünner Zeitung, Neue Freie Presse, Lidové noviny) se v příslušných rubrikách věnovaných obchodu také dočteme o změnách



Mezinárodní country club ve Vídni (zleva doprava): baron Heine, Rudolf Stiassni, paní von Szalovy, pan Habig, paní Gross a Ing. Gross. (reprodukováno z: Die Bühne, č. 188, 1928, s. 16)

4 Ibid., 17. 7. 1880, č. 161, s. 3.



Devastovaný bývalý Bochnerův palác s ruinami továrny Bratři Stiassni. Stav v dubnu 2017.
(foto: M. Zavadil)

v obsazení pozic jednatelů a prokuristů firmy. Kupříkladu k roku 1907 přebírá společnost další generace – Josef Stiassni přibírá mezi jednatele své syny Rudolfa a Alfreda.⁵

Lidové noviny z 1. března 1927 přinášejí podrobnou reportáž o požáru továrny Bratři Stiassni v Mlýnské ulici. Předcházející noc zde hořela budova přádelny. Podle deníku šlo o „největší požár v Brně od počátku tohoto století.“⁶ Reportéři přinesli dvě teorie o vzniku požáru – podle první propukl požár ve třetím poschodí na nišařském stroji číslo 6. Zapálení bylo způsobeno třením, plamen nejprve vyšlehl ze stroje a následně se vznály odpadky a prach z bavlny. Druhá teorie mluví o zkratu elektrického vedení o patro níže pod stejným strojem. Každopádně se požár rychle rozšířil na celou budovu. Dělníkům se podařilo továrnu včas opustit a nedošlo k žádným ztrátám na životech. Požár byl zpozorován ve 20.35 hodin a byl kompletně uhašen okolo půlnoci. Hasičský zásah komplikoval falešný poplach, který byl v době počátku požáru hlášen v Žabovřeskách a ke kterému vyjely některé hasičské jednotky. Zásahu se účastnili městští hasiči, čeští dobrovolní hasiči z Brna, německý dobrovolný sbor, profesionální i dobrovolní hasiči Královopolské továrny a První brněnské strojírny, dále hasiči z Juliánova, Žabovřesk a Brněnských Ivanovic. Jen díky bezvětrí a profesionálnímu zásahu hasičů se požár nerozšířil na další budovy. Majitelé továrny podle deníku nebyli v době požáru v Brně. Na požářišti zůstalo stát uliční průčelí budovy, stropy však

byly propadené až na úroveň prvního patra, které nadále stálo. V důsledku požáru přišla o práci zhruba stovka dělníků.

Zdá se, že požárů proběhlo v roce 1927 více. V říjnu téhož roku vyšel ve Wiener Sonn-und Montags-Zeitung článek o jiném velkém požáru – tentokrát v brněnské továrně Offermannů. V závěru je rekapitulace dřívějších velkých požárů, kde je zmíněn také požár továrny Bratři Stiassni se škodou vyčíslenou na 5,5 milionu korun.⁷

V Moravské Orlici z roku 1930 najdeme také krátkou zmínku o stavbě továrny v Jugoslávii.⁸ Noticka uvádí i továrnu v Maďarsku a dává tyto nové akvizice do souvislosti s plánovaným útlumem výroby v Československu. Z pramenů známe jedinou továrnu ve Varaždině na území dnešního Chorvatska. „Tekstilna industrija d.d. Varaždin“ (zkratka Tivar) však byla bratry Alfredem a Ernstem Stiassni založena už po roce 1910 a k roku 1926 měla na 700 zaměstnanců. Nelze vyloučit, že novinový článek zmiňuje akvizici některých menších lokálních provozů, které byly roku 1930 přičleněny k Tivaru. Rozšiřování výroby na jihu Evropy mohlo mít vazbu také na zavedení vysokých cel na dovoz textilu do Maďarska v souvislosti s propukající hospodářskou krizí. Deník Dělnická rovnost reaguje na zprávy o akvizicích takto: „Firma Stiassni koupí v Maďarsku továrnu. Na první pohled věc nevinná, že se v Maďarsku dostane práce dělníkům. A přece je to počátek atentátu na existenci nejméně 3 tisíc dělnických rodin... Kapitalisté v Československu si dělají, za souhlasu sociálfasistů, ve vládě s dělníky co chtějí. Jestliže bude mít firma Stiassni v důsledku cel těžkosti s vývozem do zahraničí, jestliže buržoasie cizích států postaví se proti našim výrobkům, Stiassni po vzoru druhých kapitalistů vyveze svoji výrobu do zahraniční továrny, postaví svoji výrobu v Maďarsku tam, kde nyní koupil továrnu.“⁹

Krise se brněnské továrně Bratři Stiassni rozhodně nevyhnula. O poměrech zdejších dělníků velmi zaníceně a jednostranně informuje série článků, které vycházely od června 1930 do prosince 1931 na stránkách Dělnické rovnosti. Články s titulky jako „Fabrikant Stiassni a fašistické metody vyhazování“¹⁰ či „Pohaněči u továrníka Stiassniho. Nebudete-li dělat přes čas, vyhodíme vás ven.“¹¹ však paradoxně svědčí spíše o sociální citlivosti při řešení nadprodukce a přezaměstnanosti. Podle zmínek v článcích se úplné propouštění v jednotlivých vlnách týkalo spíše jednotek dělníků (továrna ve třicátých letech zaměstnávala přes 1000 lidí). Snížení produkce řešili majitelé zrušením pravidelných sobotních směn (sobota byla až do roku 1968 běžným pracovním dnem). Omezení počtu pracovních dní však s sebou neslo také omezení mezd. K uspokojení poptávky pak sloužily ad hoc vypisované mimořádné směny, tedy práce přesčas. Ta musela být podle dobových pravidel

5 Brünner Zeitung, 10. 1. 1907, s. 3.

6 Lidové noviny, 1. 3. 1927, s. 2.

7 Wiener Sonn-und Montags-Zeitung, 10. 10. 1927, s. 9.

8 Moravská Orlice, 10. 8. 1930, č. 32, s. 6.

9 Dělnická rovnost, 27. 8. 1930, s. 6.

10 Ibid., 2. 7. 1930, s. 6.

11 Ibid., 8. 6. 1930, s. 2.



Inzerát na produkci továrny Bratři Stiassni. (reprodukováno z: Adresář Protektorátu Čechy a Morava pro průmysl, živnosti, obchod a zemědělství, 1939)



Inzerát poptávající kandidáty na pozici strojíka v továrně. (reprodukováno z: Moravská Orlice, 1906)

vypisována nejméně týden dopředu na stránkách denního tisku. Účast na přesčarových směnách byla pro dělníky povinná, nicméně placená. Redaktoři deníku velmi nevybíravým způsobem vybízejí dělníky k protestům a demonstracím a také k založení „rudých odborů“, ideálně k následování vzoru v továrně Mořice Berana synové – cílem bylo zavedení pravidelné sedmihodinové pracovní směny a navýšení mezd. Zde stojí za zmínku, že továrna Mořice Berana synové v důsledku krize zcela zbankrotovala a část jejích provozů zakoupila právě továrna Bratři Stiassni.

O tom, že se firmě hned po odeznění největší krize dařilo a snažila se o zahraniční akvizice, svědčí noticka v Lidových novinách o probíhajícím jednání o převzetí zadlužené vídeňské textilky Lederer a Wolf. Jak jednání dopadla, se z článku nedozvíme. Za pozornost rozhodně stojí zmínka, že obchod pomáhal vyjednat „uhlobaron Weinman z Ústí n. L.“¹² Zpráva neuvádí křestní jméno tohoto přímluvce, nicméně je jisté, že šlo o příbuzného Hermine, manželky Alfreda Stiassni, patrně o jednoho z jejích bratrů.

Výrobě textilu z umělých vláken se podrobně věnuje týdeník Nezávislá politika z roku 1938. Pod titulkem „Vlna z mléka“¹³ popisuje umělou vlnu, kterou vyrábí z odstředěného mléka italská společnost SNI Viscosa. Toto vlákno s obchodním

názvem lanital je údajně k nerozeznání od ovčí vlny a o jeho výrobu se živě zajímá skupina průmyslníků Tugendhat, Stiassni a Löw-Beer.

Zajímavé zprávy o továrně najdeme i z roku 1939. Váží se k prováděné restrukturalizaci majetkových podílů, kdy se některé velké brněnské textilky, mezi kterými nechybí ani Bratři Stiassni, snažily dostat mezi vlastníky zahraniční kapitál, a tak zabránit živelnému vyvlastňování. Jak uvádí časopis Nezávislá politika, „hlavní příčinou je pocit nejistoty majitelů, vyplývající z obavy, že bude židovská otázka řešena způsobem příliš radikálním.“¹⁴ Další podrobnosti k této změně se dočteme v Moravské Orlici: „Na společnosti budou vedle Agrární banky čs. zúčastněni jedna anglická velkobanka a Bratři Stiassny. Akciový kapitál bude činit 40 mil. Kč.“¹⁵

Jakkoliv je většina zmínek v dobovém tisku zaměřena na továrnu, najdeme tu i zmínky o dalších stavbách, do kterých členové rodiny Stiassni investovali. Jednou z nich je i dnešní Palác Morava na Malinovského náměstí naproti Mahe novu divadlu. V roce 1925 koupila pozemek s již nefunkčním varieté přiléhajícím k této stavbě Hermine Stiassni se záměrem vybudovat zde moderní hotel. Hermine vyzvala k soutěži na projektové práce řadu proslulých architektů: P. Behrense, J. J. P. Ouda, E. Wiesnera a také významného autora hotelových interiérů I. A. Campbella. Vítězný návrh E. Wiesnera však nemohl být realizován. Budova s devíti nadzemními podlažními neodpovídala regulačnímu plánu, problematické pro výškovou budovu bylo také podloží podmáčené nedalekým soutokem dvou podzemních potoků. Wiesner proto projekt přepracoval na nižší polyfunkční dům



Palác Morava stavěný původně jako hotel Stiassni. (foto: J. Hanák)

12 Lidové noviny, 21. 3. 1932, s. 10.

13 Nezávislá politika, č. 5, 5. 2. 1938, s. 4.

14 Ibid., č. 5, 28. 1. 1939, s. 2.

15 Moravská Orlice, 5. 1. 1939, s. 4.

s obchodními prostory a velkými luxusními byty. V době, kdy byla stavba realizována do úrovně prvního patra, však rodina Stiassni dům prodala Moravské zemské životní pojišťovně. Teprve pak se dům začal označovat dnes zažitým názvem Palác Morava. O této stavbě najdeme zmínku například v Lidových novinách: „*Opuštěná budova brněnského Varieté v Doretově dvoru na Palackého třídě, jejíž stěny, oblepené starými obrázky varietních umělců a dávno nemytá okna, činila z tohoto místa, ležícího téměř v pravém středu města, kus periferie, byla už dávno určena k zániku. Na jejím místě má, jak známo, stát velký obchodní dům, jež postaví Stiassni. Nyní je osud Varieté spečetěn. Zítرا zakopnou do jeho zdi první krompáče a Varieté se začne bourat. Na jeho místě vyroste zakrátko nová velká obchodní budova a z opomíjeného brněnského zákoutí se stane středisko obchodního ruchu.*“¹⁶ Poněkud méně optimisticky stavbu zmiňuje jiný článek v Moravské Orlici, který je zaměřen na korupci v brněnských stavebních firmách. Ke stavbě Paláce Morava poněkud tajemně a bez bližších podrobností uvádí: „*Doufáme, že se poměry do budoucna zlepší a že se nám ani při stavbě hotelu Stiassni při Dorethofu nepřipletou do pera podivné zvěsti, které už o br. arch. Wiesnerovi, o nabídkách kina a p. – poletují vzduchem. Jsou to jistě jen prázdné kavářské klepy.*“¹⁷

Pozornosti redaktorů neunikly ani soukromé domy brněnských podnikatelů. Příkladem může být článek zveřejněný v Rovnosti, který zmiňuje několik velkolepých vil v Pisárkách v souvislosti s aktuální bytovou nouzí: „*Popatřme jen, jak se daří fabrikantům, velkoobchodníkům, bankovním ředitelům a všem podobným bařtipánům. Viděli jsme, jakou újmu si ukládali v době nejtěžší hospodářské krise, již byla naše republika v nedávné době postižena. Stačí všimnouti si provokativní nádhery fabrikantských vil v Pisárcecké čtvrti. Fabrikant Löw-Beer staví V hlinkách č. 132 přepychovou vilu nákladem 10 mil. korun pro 4 lidi. Rodině téhož fabrikanta patří v téže ulici vila č. 86 s 12 pokoji, kterou obývají 2 osoby, dále vila č. 96 s 10 pokoji, která jest zpola prázdnou, jsouce rezervována pro nějakého žida z Vídně, vila č. 104 s 15 pokoji pro 2 osoby a konečně vila č. 116 s 12 pokoji rovněž pro 2 osoby. Továrník Engelsmann zařídil pro svoji ženu vilu V hlinkách č. 112 nákladem 8 mil. korun. Hugo Hecht obývá V hlinkách č. 142 b vilu mající 28 pokojů s rodinou čítající 3 osoby. Augustin Bloch obývá samojediny V hlinkách č. 126 vilu o 12 pokojích. Arnošt Stiasny má vilu v ulici Květné č. 34 s 12 pokoji pro 2 osoby. Alfred Stiasny v ulici Hroznové č. 7 s 15 pokoji pro 2 osoby. A tak bychom mohli vypočítávatí dále a pak teprve pochopíme, jak je možno, že v Brně jest katastrofální bytová nouze.*“¹⁸

V novinách se dozvídáme také o projednávání soudních případů, na nichž měl účast zejména Alfred Stiassni. Moravská Orlice podává v roce 1937 zprávu o investici do brněnské banky Schostal a Mendel, která se zabývala prodejem losů a která roku 1934 zkrachovala. Alfred Stiassni společně s Augustem Löw-Beerem

byli v podniku tichými společníky s klíčovou kapitálovou účastí. Bance se zprvu dařilo, avšak s příchodem hospodářské krize a v souvislosti s judikaturou Nejvyššího soudu o losářích zisky poklesly a společnost se dostala do ztráty. Ještě předtím však tiší společníci stihli vystoupit a s jejich odchodem banka přišla také o velkou část provozního kapitálu. To ji podle článku uvrhlo do ještě větších problémů. „*Bankéř Mendel spáchal po zhroutilí závodu sebevraždu. Splátkové obchody losářů staly se neplatné a drobní klienti měli dostat zpět své peníze.*“¹⁹ Žalobu v tomto případě podal správce konkurzní podstaty a domáhal se v ní u tichých společníků podílu na závazcích banky ve výši 1,7 mil. Kč. K odsouzení však nedošlo, žalovaní namítali, že v době svého vystoupení ze společnosti neznali neutěšený stav financí a hlavně upozornili na promlčení žalovaného skutku.

Vůbec nejstarší soudní líčení, které známe z popisu v Lidových novinách z roku 1904, se týkalo daňového přiznání Josefa Stiassni. Ten pro výpočet daně z příjmu vykázal v letech 1898 až 1900 výnos z podnikání ve výši 121 tis. korun. Bernímu úřadu však tato částka přišla příliš nízká, a tak vyslechla znalce v oboru soukenictví i Stiassného konkurenty. Výsledkem byla odhadnutá částka výnosů až 200 tis. korun a vyměřená pokuta v drakonické výši 155 tis. korun. Josef Stiassni se následně odvolal k zemskému finančnímu ředitelství, které však pokutu jen mírně snížilo. „*Proti tomuto rozhodnutí podal odsouzený právním svým zástupcem drem. Stránským z Brna stížnost ku správnímu soudnímu dvoru.*“²⁰ Není bez zajímavosti, že prezidentem soudního senátu byl Dr. Karel Reissig, Stiassného pisárecký soused. Soudní výrok rozhodnutí o pokutě zrušil, neboť „*nelze pouhým dobrozdáním znalců zjistiti vinu nesprávného doznání příjmů. Výpověď znalců je vždy založena jen na domněnkách, kdežto zjištění viny vycházejí musí z prokázaných skutečností.*“²¹

Alespoň velmi drobnou sondu přináší noviny a časopisy i do společenského, kulturního a sportovního života příslušníků rodiny Stiassni. K roku 1910 uvádí časopis Allgemeine Automobil-Zeitung Rudolfa Stiassni jako mimořádného člena Rakouského autoklubu.²² Alfreda Stiassni najdeme roku 1912 v časopise Sport und Salon jmenovaného mezi nejvýznamnějšími diváky dostihových závodů ve vídeňském Freudenau.²³ V roce 1920 nalézáme zmínku o členství rodiny Stiassni, hned vedle Guttmanů, v Rakouském turistickém klubu, oddílu lyžování. Lidové noviny z roku 1926 pak uvádějí přímo účast na společných závodech nazvaných Concours Hippique Jezdeckého klubu v Brně a německého Reitklubu konaných v jízdárně Na Rybníčku, tedy v prostoru dnešních stadionů za Lužánkami. Stiassni se dokonce umístili na předních místech – Hermína (Mietze), manželka Alfreda, na koni Nelly obsadila třetí místo v lehké soutěži v drezuře; Gerta, manželka Rudolfa,

16 Lidové noviny, 21. 3. 1927, s. 2.

17 Moravská Orlice, 16. 3. 1927, s. 2.

18 Rovnost, č. 231, 1923.

19 Moravská Orlice, 19. 1. 1937, s. 3 B.

20 Lidové noviny, 1. 11. 1904, s. 4.

21 Ibid.

22 Allgemeine Automobil-Zeitung, č. 24, 12. 6. 1910, s. 64.

23 Sport und Salon, č. 19, 4. 5. 1912, s. 11.

na koni Queen získala druhé místo v lehké soutěži skoků; neidentifikovaný příslušník rodiny na koni Mateline obsadil druhou příčku ve skoku pro střední soutěž a nakonec Alfred na koni Kateline vyhrál soutěž nazvanou skok poslušnosti.²⁴ K roku 1928 pak máme zaznamenaného Rudolfa Stiassni jako člena vídeňského Mezinárodního golfového klubu.

Bohatým společenským životem podle všeho žili zejména manželé Rudolf a Gerta Stiassni, kteří se pohybovali v nejvyšších vídeňských společenských kruzích a které v textu i fotografiích zachytily společenské časopisy Die Bühne a Wiener Salonblatt. Není bez zajímavosti, že Gerta je až příliš často fotografována v sousedství hraběte Jana Černína, kterého si v roce 1945 po rozvodu s Rudolfem vzala za muže.

V roce 1938 ještě před vyhlášením protektorátu Čechy a Morava se většinu rodinných příslušníků brněnské židovské rodiny Stiassni podařilo uprchnout do zahraničí. Na správu majetku ani na podporu československého státu ale nerezignovali. V tisku pak najdeme například takováto oznámení: „*Firma br. Stiassni, továrna na vlněné zboží v Brně složila u zemského presidenta moravskoslezského částku jeden milion Kč na obranu státu*“.²⁵ Stát však k rodinnému majetku příliš velkorysý nebyl – na základě Benešových dekretů byla továrna a vše, co k ní příslušelo, včetně rodinných vil, v roce 1945 znárodněna.

Novinové a časopisecké články nejsou tím nejzásadnějším pramenem, ze kterého lze čerpat životopisné či jiné informace o příslušnících slavné brněnské podnikatelské rodiny, případně o stavbách s touto rodinou spojených. Střípky informací



Z Mozartova bálu na rakouském velvyslanectví v Londýně (shora dolů, zleva doprava): hrabě Jan Černín, Rudolf Stiassni, lord Brownlow, Gerda Stiassni, Kurt Gottlieb, lady Brownlow, profesorka Hassová, vévodkyně ze Sutherlandu, paní Gwynnová. (reprodukováno z: Wiener Salonblatt, č. 2, 23. 1. 1938, s. 17)

24 Lidové noviny, 17. 5. 1926, s. 4.

25 Polední list, č. 166, 16. 6. 1938, s. 3.

však pomáhají vytvořit mozaiku a zasadit jednotlivé dříve známé události do širších souvislostí. V případě Rudolfa Stiassného jde navíc o prozatím jediný zdroj jeho podoby – jiné než časopisecké fotografie k dispozici nemáme.

Žádný z dohledaných článků není v rozporu s dosud zkoumanými prameny, ani s výpovědí pamětníků. Střípky z novin a časopisů naopak rozšiřují informace z tradičních zdrojů. Někdy mají texty výrazný emocionální náboj a nabízejí jednostranný pohled na danou událost – zde jde především o články v levicově zaměřených novinách vztahujících se k podmínkám dělníků v továrnách za hospodářské krize. I tady však najdeme podnětné informace, které se dají interpretovat v kontextu pramenné základny i zcela opačně, než vyznívá v původním článku – tedy že se továrníci snažili zamezit alespoň těm nejtěžším sociálním dopadům krize na své zaměstnance. Výzkum historie rodiny Stiassni však stále není u konce, definitivní vyhodnocení tedy bude možné až v případné monografii, která výzkum v budoucnu završí.

PRAMENY A LITERATURA

Allgemeine Automobil-Zeitung, č. 24, 12. 6. 1910, s. 64.

Brünner Zeitung, 10. 1. 1907, s. 3.

Dělnická rovnost, 27. 8. 1930, s. 6.; 2. 7. 1930, s. 6.; 8. 6. 1930, s. 2.

Lidové noviny, 1. 11. 1904, s. 4.; 17. 5. 1926, s. 4.; 1. 3. 1927, s. 2.; 21. 3. 1927, s. 2.; 21. 3. 1932, s. 10.

Moravská Orlice, 15. 6. 1870, č. 135, s. 3–4.; 17. 7. 1880, č. 161, s. 3.; 10. 8. 1930, č. 32, s. 6.; 5. 1. 1939, s. 4.; 16. 3. 1927, s. 2.; 19. 1. 1937, s. 3 B.

Nezávislá politika 5. 2. 1938, s. 4.; 28. 1. 1939, s. 2.

Polední list, č. 166, 16. 6. 1938, s. 3.

Rovnost, č. 231, 1923.

Sport und Salon, č. 19, 4. 5. 1912, s. 11.

Wiener Sonn- und Montags-Zeitung, 10. 10. 1927.

KONEČNÁ, Kateřina a kol. Vila Stiassni. Stručný průvodce památkou.

Brno: Národní památkový ústav, 2016. ISBN 978-80-7480-070-2.

KROUPA, Petr a kol. Vila Stiassni – 90 let pohnutých osudů.

Brno: Národní památkový ústav, 2017. ISBN 978-80-7480-098-6.

HANÁK, Jaromír, ed. Stopy textilních magnátů v Brně: Löw-Beer, Stiassni, Tugendhat.

Brno: Muzeum Brněnska, 2017. ISBN 978-80-906690-2-4.